

COSINZEANA

REVISTĂ LITERARĂ ILUSTRATĂ

REDACTOR:
SEBASTIAN BORNEMISA

Cuprinsul:

- Petronius*: Ion Agârbiceanu, art.
Volbură Poiană: Icoane, poezie.
Georges Courteline: Învită-l pe domnu' la masă, trad.
N. Iorga: Cugetări.
Mihnea Olmaz: Făt-Frumos, poez.
A. Fogazzaro - D. Tomescu: Misterul poetului, roman.
G. Vlădescu-Albești: Cântec trist, poezie.

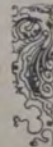
FLORI DE-O ZI:

- Abonenților noștri.
S. B.: O comemorare tristă.
F. N.: Un neam pierdut.
R. M.: Copiii de azi.

SCRISORI DELA REDACȚIE

ILUSTRĂȚII

- Abonamentul pe an . . . cor. 12
Abonamentul pe 1/2 an . . . cor. 6
Pentru străinătate pe an . cor. 20

„COSINZEANA“

REVISTĂ LITERARĂ ILUSTRATĂ SĂPTĂMÂNALĂ

Revista „Cosinzeana“ e astăzi cea mai bine îngrijită revistă literară pentru publicul românesc din Ardeal și Ungaria și prin ieftinătatea ei, cea mai potrivită a fi răspândită în familiile românești. Apare regulat în fiecare sâmbătă și pe lângă articole îndrumătoare de actualitate, aduce alese novele, schițe, poezii, originale și traduceri, și o mulțime de ilustrații din evenimentele însemnate ale zilei.

Colaboratori ai revistei sunt:

Ion Agârbicean, Zaharie Bârsan, T. Liviu Blaga, Alecsandru Ciura, Ilarie Chendi, D. N. Ciotori, Adrian Corbul, A. Cotruș, Ion Dragoslav, P. Dulfu, Victor Eftimiu, Elena Farago, S. C. Făgețel, Mihail Gașpar, Ion Al-George, Dr. M. Hârsu, Liviu Marian, V. C. Osvadă, Ecaterina Piliș, Volbură Poiană, Aurelia Pop, Liviu Rebreanu, I. U. Soricu, Vasile Stoica, D. Tomescu, G. Todica, Viora din Bihor și alții.

ABONAMENTUL

e mai mic ca la oricare revistă românească de felul acesta, și anume:

<u>Pentru Austro-Ungaria</u>	{	pe un an 12 cor.
		pe $\frac{1}{2}$ an 6 „
		pe $\frac{1}{4}$ an 3 „
<u>Pentru străinătate</u>	{	pe un an 20 „
		pe $\frac{1}{2}$ an 10 „
		pe $\frac{1}{4}$ an 5 „

Pe lângă acest mic abonament, revista *Cosinzeana* împarte abonaților săi premii de cărți, ce nu mai face nici o altă revistă românească. Sortează între abonații cari plătesc până în 15 Februarie n. 1913 întreg abonamentul deodată

25 biblioteci à 10 coroane,

compuse din cele mai alese noutăți literare, apărute în anii din urmă.

FAVORURI SPECIALE

Abonaților, cari plătesc la an abonamentul cu 15 cor., în loc de 12, li se dau următoarele

patru volume gratis:

Ion Agârbicean: „Schițe și povestiri“ cor. 2—
Victor Eftimiu: „Poemele singurătății“ „ 2—
Alexandru Ciura: „Amintiri“ „ 1'60
Liviu Rebreanu: „Frământări“ „ 1'50

Acest favor se acoardă și abonaților, cari plătesc înainte pe jumătate de an 7 coroane 50 fileri, iar pe un pătrar de an 3 cor. 75 fil. În cazul acesta însă capătă numai un volum, respective două.

Cărțile se trimit franco îndată ce abonamentul e plătit.

Abonații vechi, cari până în 15 Februarie 1913 plătesc întreg abonamentul pe anul viitor și ne trimit încă un abonament nou de 12 cor., capătă gratis patru cărți, pe cari și le pot alege după plac din următoarele:

Ion Agârbicean: Schițe și povestiri“ cor. 2—
Victor Eftimiu: „Poemele singurătății“ „ 2—
Al. Ciura: „Amintiri“ „ 1'60
Liviu Rebreanu: „Frământări“ „ 1'50
„Almanahul scriitorilor dela noi“ „ 1'60
Ermil Borcia: „Versuri flușturate“ „ 0'60
„Cele mai frumoase“, poezii populare „ 0'60

Rugăm pe toți abonații noștri să binevoiască a răspândi revista „Cosinzeana“ între cunoscuți și prietini, ca pe cea mai bine îngrijită și cea mai ieftină revistă literară ilustrată săptămânală.

Pe credit revista nu se dă nimănui.

Abonamentele se plătesc înainte.

Administrația în Orăștie—Szászváros.

GOSINZEANA

REVISTĂ LITERARĂ ILUSTRATĂ

* * *

REDACTOR: SEBASTIAN BORNEMISA

ION AGÂRBICEANU

— CU PRILEJUL VOLUMULUI „SCHIȚE ȘI POVESTIRI” —

Acest volum nou, al șaselea mi se pare, apare iarăși în Ardeal, după cum a apărut întâiul volum al iubitului prozator: „Dela țară”, în edit. „Luceafărul” din Budapesta.

Ar fi banal, să încep cu fraza stereotipă, volumul acesta este „un eveniment literar”, căci autorul și-a câștigat deja cu cel dintâiu volum, un loc de onoare în literatura noastră.

Cu toate acestea, nu-mi pot suprimă un sentiment de nețățărită bucurie, când văd, că s-a aflat înșișărit și la noi un institut de editură, care să ocrotească și să împrăștie lumea românești de pretutindeni, creațiile scriitorilor noștri ardeleni. Câte talente vom fi pierdut noi ardelenii din lipsa acestui sprijin; câte talente și-au curmat zborul după celea dintâi fâlăiri de aripi, căci nu eră nimeni, care să le dea avânt și aripile lor se oboseau încurând și nu mai încercau alte zboruri zadarnice. Își relezau deci penele zburdalnicelor aripi, rămânând pentru restul vieții să trăiască și să gândească ca toți oamenii, fără să-i mai amăgiască de aici înainte gândul luminos de a se ridică spre culmile Parnasului. Aceștia au fost învinșii literaturii noastre ardeleni, și ochiul ager al criticului, ar putea să scoată la iveală, din vravul revistelor și al jurnalelor năpădite de colb, o serie de începători talentați, cari sub forța de fer a împrejurărilor, s-au oprit încă la începutul carierii lor, fără a lăsa posterității creații vrednice de talentul cu care Dumnezeu îi înzestrăse.

Alții mai stăruitori și mai conștii de schinteia dumnezeiască, ce licăria în sufletul lor, au preferit să se expatrieze, că să slujască și pentru mai departe pe altarul artelor și al frumosului. Și așa s-au dus cei

mai de seamă scriitorii ai noștri — s-au dus la frații noștri, ce-i drept, dar totuși s-au dus!

S-a dus povestitorul cu grai dulce Ion Slavici — vorbesc de Slavici *novelist*; — s-a dus nemuritorul autor al Baladelor și Idilelor, iubitul Badea Gheorghe Coșbuc; s-a dus criticul spiritual și rafinat Ilarie Chendi; s-a dus cântărețul patriarhal Iosif; s-au dus cu toții...

Sufletul lor a rămas ce e drept între noi, dar trăind în împrejurări schimbate, neasămănal mai favorabile dezvoltărilor literare, s-au îndepărtat totuși, fără voia lor de inima Ardealului. Adesea ei nu mai înțelegeau tonul jalnic și scrisul, la aparență greoiu, al celor ce rămăseră în urma lor, cu hoțărârea nestrămutată de a purta înainte steagul literaturii românești ardeleni, aici *acasă*, cu toată vitregimea vremurilor și cu toate piedecile nenumărate, ce le taie de atâtea ori avântul, și le pune plumb pe aripile lor de Icar visionari, cu ochii ațintiți spre soare...

Steagul a fost purtat înainte căci cei rămași *acasă* au înțeles pe deplin idealul ce li-l lășăseră drept moștenire înaintașii, cari au luat drumul pribegiei. Literatura românească ardelenă nu s-a oprit în evoluția ei firească, ci după câteva avânturi de nesiguranță și-a stabilit iarăși cadrul

ei și munca s-a pornit cu o îndoită putere și entuziasm, căci rândurile luptătorilor erau acum așa de rărite și se păreau așa de nepulcinioase pentru a răzbi spre culmi.

Azi, putem spune cu mândrie sufletească fără teamă de exagerare, că *avem* scriitori și la noi *acasă* și că mișcarea literară de aici decurge, amăsurat împrejurărilor noastre vitrege, destul de frumos, ca un affluent credincios al marelui fluviu, în care se varsă toate aspirațiile noastre... unitatea noastră culturală.

„Biblioteca scriitorilor dela noi” a scos de curând al doilea volum al său și nu ne îndoiim, că el va fi înfîmpinat tot cu același entuziasm, ca și întâiul volum, al dlui Al. Ciura.

Pentru ca mișcarea aceasta să ajungă la înflo-

Ion Agârbiceanu

Ioachim III. patriarhul din Constantinopol, care a răposat în 26 Noembrie.

rirea deplină nu se recere decât un interes mai intensiv al publicului cetitor, cu atât mai vârtos, că „Biblioteca scriitorilor dela noi“, apare – înfârșit! – sub auspiciile „Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român“.

* * *

Ceînd volumul mai nou alui Ion Agârbiceanu am fost răpit cu totul de suflul ca de vijelie, ce se desprinde din scrisul acestui prozator atât de puternic. E un contrast ciudat între înfățișarea blândă a scriitorului și între eroii lui, cari sunt purtați par'că de furtuna patimilor grele, ce dorm în adâncurile tănuite ale mulțimii, pe care nimeni nu o cunoaște și nimeni nu o crede...

Până la Agârbiceanu, nimeni nu a răscolit întunerecul și suferințele fără număr, ce apasă vieța milioanei de muncitori, ce se pierd în negura uitării și a tăcerii. Până la el, scriitorii se mărgineau la suprafața idilică și amăgitoare a vieții dela țară; condeiul lui Agârbiceanu a rupt această pânză mincinoasă și scrisul lui ne spune, ca o revelație nespuse de adevărată și dureroasă: „Nu îmbrăcați vieța bietului popor în haina dulceagă a poeziei! Priviți rănilile lui multe și mari din cari sângerează; aceasta este starea poporului dela țară! Eu am văzut-o și am cunoscut-o în toată întinderea ei dureroasă!“

Și rupt odată acest mincinos văl al poeziei, răsar deodată înaintea ochilor noștri figuri aspre și îndărătnice, cari iau aerul de revoluționari pentru a răzună toate umilințele sub cari s-au zbătut rânduile neputincioase ale înaintașilor, cari au răbdat și au tăcut, și iarăș au răbdat, până când s-a umplut păharul...

Sub lumina talentului lui puternic, Costea pădurarul, Dan jitarul și Vasile din „Plutașii“, iau propor-

țiile unor eroi de epopee. Sunt și firi mai potolite în acest volum – „Cula Mereu“ – cari au îmbrâncit sub povara vrăstei și a vieții de trudă petrecându-și bătrâneța într-o resemnare somnolentă, întovărășiți de glumele pișcătoare ale tovarășilor mai tineri.

Sunt alții apoi – „Căprarul“ – cari își iau refugiul în lumea fantasiei și a basmelor, amăgindu-se pe sine și pe alții, cu închipuiri din lumea poveștilor, pe cari ajunge, dela o vreme, a le crede și el pe jumătate. Între aceștia, cel mai simpatic e „Melentea“, omul trudit, care își duce viața într-o glumă neîntreruptă, bălându-și joc de sărăcia lui și a altora, amăgindu-se că trăiește într'un belșug deplin. Când oamenii îl vedeau clatinându-se pe picioare de oboseală și de lipsă, el le răspunde cu un zimbet:

— Ostenit pustia. Da am beut o cupă de vin vechiu la amiazi și poate asta să fie vina. Că la mine în pivniță stau buțile în șir de fi-e mai mare dragul să le vezi.

Aveă acest om năcăjit o filosofie așa de adâncă și de adevărată:

— El aveă o credință: Omul sărac dacă închide ochii ori gura, începe să se gândească... Gândurile, ziceă bădiful Melentea, să le lăsăm pe seama bogăților. Ei au la ce să gânde, ei se pot ajuta cu gândurile, dar omul sărac ori cum se gândește tot rău nimereste, ca cela-ce tot încarcă o povară când în căruță, când în teleguță, dar nici cum nu o putea duce acasă, pentrucă nici la teleguță, nici la căruță nu era înhâmat vre-un dobitoc. —

Convoiul, care duce pe patriarhul Ioachim III. la mormânt. Patriarhul se vede în mijloc în scaunul arhieresc. Înainte merg zeci de preoți, iar după tronul arhieresc zeci de mii de credincioși. La înmormântarea înaltului dignitar bisericesc au fost reprezentate și instituttele mohamedane și chiar guvernul turcesc.

La moarte patriarhului Iovachim III. i s-au dat toate onorurile, între cari și acela, că l-au îmbrăcat în odăjdiele bisericesti și punându-l în scaunul arhieresc și așa în scaun a fost dus până la groapă. În chipul nostru se vede cum pe patriarhul răposat îmbrăcat în hainele de sărbătoare îl așază în tronul arhieresc.

E o sinamăgire dulce aceasta: o rază binefăcătoare a artei în noianul de întuneric și lipsuri al celor de jos!

Dar ochii mi se opresc din nou asupra „Plutașilor”, cea mai strălucită creație a scriitorului. Voinicii pleacă din Maramurăș, cu plutele pe Tisa, să ducă lemnele pădurii — podoaba munților — la o fabrică jidovească din Seghedin... De sub bolțile codrului, se desface un freamăt dureros „plin de șoapte, ce pare menit să nu se audă departe, ci să moară acolo, în noaptea pădurilor bătrâne”.

Și murmurul apei *streine* se auziă plin de batjocură.

Părea că duc un *mort iubit*, să-l îngroape undeva departe, în țară străină. Dar munții strămoșești își înălțau încă în depărtări creștetile, să-și mai vadă odată avuția, podoaba lor împărătească, ce se apropia să iasă pentru totdeauna din Maramurăș.

Dar ce folos de truda plutașilor, când jupânul Herji încă a plecat cu ei pe drum, aducând vinars din greu; muncitorii beau și se îmbeată și pe când ajung la Seghedin, se pomenesc, că și-au beut toată munca lor de săplămâni.

Singur Vasile rămâne treaz, cu fruntea încruntată, înjurându-i pentru ticăloșia lor:

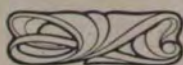
Nemernicilor, măi. Acasă vă plâng copii de foame și voi vă aprindeți cu vitriol... Voi n'aveți ochi să vedeți cum râde Herji de voi... că v'a orbit Dzeu să nu mai vedeți dușmani și prietini.

Și-aduceți cu voi, de câteori mergeți, pe luda ăsta, care vă zalogește, mă, și sufletele, și vă poartă copiii flămânzi și goi pe drumuri. Fire-ați voi ai dracului, păcătoșilor”.

Ci vorbele lui Vasile răsună în pustie; oamenii erau beți deja de vinarsul consumat; atunci el înșfacă, cu un gest de voinic pe jidan, îl învârte odată deasupra capului, și îl asvârle în clocotul valurilor...

Cetțiți volumul întreg și multă vreme veți fi în-tovărășiți de tipurile aceste săpate ca în granit!

PETRONIUS

ICOANE

Eu sunt copilul plaiurilor noastre
Crescut în sat, alături cu pădurea,
Mă văd strein când viețuesc aiurea
Oricât senin ar fi de bolți albastre.

Mi-i drag veșmântul fetelor de țară
Împodobit cu albele mărgele;
Cătite fete — par'că 's rândunele,
În bogăția serilor de vară.

La hora unde am jucat odată
Cercă o mână aspră să mă strângă,
Și-atunci mă prinse dorul să mă frângă
Așa cum poate dorul câteodată.

Azi unde-i mâna iarăș să mă strângă?
Doar secerea îi știe nenorocul,
De jalea ei, în grindă busuiocul
Nici lacrimi nu are să mai plângă.

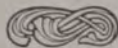
Eu sunt feciorul plaiurilor noastre,
Crescut în sat, alături cu pădurea,
Mă văd strein când viețuesc aiurea
Oricât senin ar fi de bolți albastre.

Mi-i drag cireșul cel mai nalt de-acasă...
La rădăcina lui glumeam cu frații;
Mă mulțămiiți ca noi nici împărații
N'au fost atunci în casa lor la masă.

Din creanga lui vieaja înfloririi
Se scutură dămăc din noastră,
Și mama ne privea dela fereastră
În clipa ceea sfântă-a nemuririi!..

Ca zilele copilăriei duse
S'au îngropat și florile 'n grădină...
Și azi trăesc — o floare pe ruină —
M'am renăscut din zilele apuse.

VOLBURĂ POIANĂ

Învită-l pe domnu' la masă

GEORGES COURTELINE

Tatăl (cu pălăria pe cap): Așa! eu o șterg. În caz de o să vie cineva pentru taxa gazului, spune-i că voi trece eu să plătesc... A! mi-e tare frică că o să te pomenesti și cu o poliță dela Dufayel*; vei spune că o voi achita mâne... ori sâmbătă... poate în câteva zile, însfârșit... Tiii! ce afurisită de săracie, maică, când dracu o să ia sfârșit? I-am scris lui Ferdinand să mă împrumute cu zece napoleoni; mi-e teamă însă că n-are

* Dufayel, proprietarul unei imense instituțiuni pariziene, a cărei specialitate este de a vinde ori ce fel de obiecte în rate lunare.

Nota traducătorului.

Până de curând aproape nime nu s-a îndeletnicit cu instruirea animalelor domestice, fiind privirile tuturor îndreptate asupra fiarelor, pe cari le aduceau în menagerii. Doar calul și cănele de mai arătau vre-o producție, iar celelalte animale de casă au fost de tot date uitării. Mai nou însă se pune mai multă grijă și pe acestea și pisica s-a dovedit ca una care prinde mai ușor tot ce i se arată. Pisicuța din chipul nostru e una dintre cele mai istețe pisici, și a învățat sub mâna profesoarei Sutoris să pronunțe curat cuvintele: da, nu, mi-i foame, mi-i sete. La sfârșit, după aceste cuvinte, strigă de trei ori: *ura!*

să prindă... Însfârșit... La revedere. (Copilului, un broscoi de patru ani, care se joacă într'un colț cu un dop): Ai să fii cuminte, hai, Dudu, cât am să lipsesc eu de-acasă?

Copilul: Da, am să fiu cuminte.

Tatăl: Am să-ți aduc bomboane.

Copilul: De cât?

Tatăl: De 100.000 de franci. — Tiii! ce afurisită de sărăcie, maică! (Iese. — Doamna și Dudu rămân singuri. Deodată sună clopoțelul. Apariția omului care vine pentru gaz).

Omul care vine pentru gaz: Doamnă, vin pentru gaz.

Doamna (cu o falsă dezolare): Dumnezeu! Ce rău ai nimerit. Bărbatu-meu tocmai a eșit din casă și a luat cheile, din greșală. O să achităm mâne.

Omul care vine pentru gaz: O să achităm mâne! M-am săturat de când tot aud vorba asta. Apoi, să faceți bine!

Doamna: Dar...

Omul care vine pentru gaz: Ce, dar...? Ce, dar...? Vă spun că sunteți datori cu 60 metri și că Companiei i s-a urit cu flecurile. Cine a mai adus pe lume și pe boemii iștia cari nu-și achită datoriile, și cari spun mereu: „mâne“? Când cineva n-are mijloace să instaleze gazul, să facă ca mine, să ardă luminări. Ia te uită dom'le, ce jigăriți.

Doamna (sufocată): Ești un... (Copilului, care nu încează de a repetă: „mamă!“, trăgând-o de fustă). Ce vrei și tu?

Copilul: Învită-l pe domnu' la masă.

Doamna: Mă plictisești!... Iar dumneata, ești un grosolan.

Omul care vine pentru gaz: A! așa zi, hai? Vorbe urâte și bani deloc? Ei bine, am să vă opresc gazul!

Doamna (ironică): Ai să ne oprești gazul... Dta?

Omul care vine pentru gaz: Da, eu! Am să vă opresc gazul.

Doamna: Măi! măi! măi! (Discuție violentă. Se aude: Zvezcule. — Ești o idioată. — Am să te spun lui bărbatu-meu. — Pe bărbatu' dtale îl trimit să se scalde, etc. etc. Totul dominat de glasul ascuțit al broscoiului care urlă de nu mai poate: „Învită-l pe domnu' la masă! Învită-l la masă, pe domnu'!“ În sfârșit, un cuvânt enorm, urmat la dispariția omului venit pentru gaz).

Doamna: Între noi doi, acum. Nu, ia spune mă, ți-ai pierdut cumva mințile de-l înviți pe moșicul acela la masă? Și mai întâi, ce te amesteci unde nu-ți fierbe oala? Te-am însărcinat eu să faci invitațiuni?

Copilul: Nu.

Doamna: Atunci?

Copilul: Îmi place când e cineva la masă. Când nu ești decât dta și tata, mă plictisesc.

Doamna: Taci! Du-te mai bine de te joacă cu dopu; acolo e locul tău. (Scenă mută, apoi clopoțelul răsună din nou. Aparițiunea omului care vine pentru Dufayel).

Omul care vine pentru Dufayel: Doamnă, vin pentru Dufayel.

Doamna: Bărbatu-meu a eșit, domnule. Treci te rog peste câteva zile.

Omul care vine pentru Dufayel: Iar!

Doamna: Dar...

Omul care vine pentru Dufayel: Dar îți bați joc de mine, dta! De paisprezece ori de când mă tot amâni pentru o mizerabilă rată de doi franci! Nu cumva crezi că îmi cumpăr ghete numai ca să le tocesc tălpile pe infectele dtale scări?

Doamna: Infectele mele scări!

Omul care vine pentru Dufayel: Da, infectele dtale scări.

Doamna: Brută!

Omul care vine pentru Dufayel: Iapă!

Doamna: Mitocane!

Omul care vine pentru Dufayel: Cămilă!

Copilul: Învită-l pe domnu' la masă!

Omul care vine pentru Dufayel: Nici n-am văzut până acuma niște tipi așa de murdari.

Doamna: Dta ești un tip murdar.

De pe urma războiului: Un tun turcesc părăsit în lupta dela Monastir. Tunarii au fost uciși de gloanțele dușmanului și-au căzut alături de tun.

Vedere din războiul balcanic: Intrarea armatei sârbești în orașul Ochrida.

FĂL-FRUMOS

Făl-frumos cu negre plete
Și cu ochi tot negri este,
Căci aminteri, dalbe fețe
Nu s'ar strânge sara 'n clicuri
Ca s'asculte printre picuri
Lunga lui poveste.

Sara fața lui e albă
Și — s'o tai c'un fir de ață...
Orice fală-ar da o salbă
Unei babe, să-l vrăjească
Ca să-l facă s'o iubească
Doar pe dânsa 'n viață.

Nalt de stat, voinic ca bradul,
Bate zmeii plini de groază
Și prin viață trece vadul
Piedicilor și răzbate,
Pe domnițele furate
Vrând să le sloboază.

Omul care vine pentru Dufayel: A! eu sunt un tip murdar? Ei bine! Așteaptă dta și ai să vezi cum o să-ți trimit portăreii în casă.

Copilul: Mamă! De ce nu-l înviți pe domnu' la masă? Înviți-l pe domnu' la masă, mamă. (Cearta degenerază din ce în ce tot mai mult. Schimb de injurii formidabile, vagi imbrânciri de-o parte și de alta. Dudu inzistă și urlă ca să-l învite la masă pe omul care vine pentru Dufayel, și care în sfârșit dispare).

Doamna (scoasă din fire): Tu! când te-oi mai auzi că înviți pe cineva la masă, o să te bat așa de strașnic, de-o să-ți sângereze dosul!!! (A doua scenă mută, apoi: al treilea sunet de clopot. Aparițiunea lui Ferdinand).

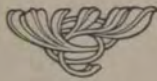
Doamna: Ferdinand!

Ferdinand: Ei, da! eu sunt! Am primit scrisoarea lui Emil și mă grăbesc să aduc suma cerută.

Doamna (uluită): Ferdinand!.. Ah! Ferdinand! ești un adevărat amic... Ai să mănânci astăzi la noi.

Copilul (ingrozit): Să nu mănânci, domnule, să nu mănânci!.. Mama a spus că dacă o să rămâi la masă la noi, o să mă bată așa de strașnic, de o să-mi sângereze dosul!

Trad. de ADRIAN CORBUL

CUGETĂRI

Cel mai grozav dușman e dușmanul mort, care nu ți-a iertat păcatul față de dânsul. El s'a așezat în inima ta și-l poți ucide numai străpungându-l-o.

* * *

Poporul nostru a crezut, că Dracul, fiind bărbat, nu poate fi destul de rău.

Și atunci a creat pe: Mama Dracului.

* * *

Sunt oameni, cari, ca ploșnița, când sânt striviți, miroase mai rău. Dar aceasta nu înseamnă, la ei, ca și la ploșnița, că nu trebuie striviți.

N. IORGA

E 'nțelept de te uimește,
Parc'ar șli solomonie,
D'ăia orice crai dorește
Cinere să-l aibă 'ndață
Și pe țară, cu-a lui față,
Împărat să fie.

Și de-și plimbă mândrul nume
Ca voivod pe tot cuprinsul,
Nu-i domniță 'ntr'aslă lume
Căre să nu vrea s'o ceie
Delă tat-său de femeie
Și să-i curme plânsul.

Dară de și-a 'nchis el geana,
A visat că 'n lumea toată
Pe Ileană Cosinzeana
Ori și unde s'o găsească,
Căci pe ea vrea s'o iubească
El întâia dată.

MIHNEA OLMAZ

Prin orașele cu circulație mai mare, cutreeră de mult pe străzi tramvaie electrice, cari sunt eftine și te duc repede unde dorești. Acestea sunt însă de multe ori primitive puse față 'n față cu surorile lor cu etaje, cari au început de-o vreme 'ncoaci să cutreere pe străzile capitalelor mari și se dovedesc foarte practice. Mai nou tramvaie cu etaje s-au introdus și în Viena și chipul nostru arată tocmai un tramvai cu etajiu din orașul acesta.

La chinurile și nedreptățile, pe cari le-au săvârșit Grecii asupra fraților noștri din Macedonia, Românii din București au răspuns prin o puternică manifestație, care s-a aranjat în 18 Noembrie v. în sala Băilor Eforiei. După adunarea măreață, publicul imens, care a participat la întrunire, a ieșit pe străzile Bucureștilor și a demonstrat împotriva Grecilor. Noi arătăm publicul imens în fața Băilor Eforiei.

MISTERUL POETULUI

Roman de ANTONIO FOGAZZARO

Trad. din italienește de: D. TOMESCU

Cina nu fu tocmai veselă, cu toată bunăvoința prietenului Steele, care ne zugrăvi într-un chip strălucit vizita sa nocturnă la domnul Bröhl. Violet și cu mine nu puturăm gustă aproape nimic, și apoi, mai eră și preă multă lumină și preă multă căldură înăbușitoare, prin ferestrele deschise, se vedeau fulgerări dese spintecând văzduhul și se auzia un bubuit sinistru de tunet.

Pe la sfârșitul mesii, beurăm din minunatul Rüdeshheimer al gazdei noastre, iar doamna Emma, care aflate de celalalt Rüdeshheimer beut în pădurea dela Eichstätt, mă rugă să repet versurile făcute atunci pentru Luiza. Steele îmi atrase atenția, că de-acum înainte, primul vers ar trebui să-l schimb așa:

Mireasa mea bălae, în cinstea ta eu beau acest pahar de vin, și se însărcină el însuș cu un toast poetic în cinstea Violetei. După aceea, vru cu tot dinadinsul, să înduplece pe sârmanul Bröhl să țină și dumnealui un toast în cinstea mea. Acesta însă se împotrivi cu toată energia, spunând că nu e poet.

„Dar, pentru numele lui Dumnezeu – strigă Paul – ridică, mă rog, paharul, zi „trăiască mirele“, și pe urmă bea! – Bröhl își ridică paharul în sus; în clipa aceea însă zbucni uruitul unui tunet cutremurător: lui Bröhl îi cade paharul din mână, vinul sare în toate părțile, doamna Emma scoate un țipăt, Paul face zgomot și țipă cât patru inși, iar nefericitul meu martor rămâne incremenit ca un stean de peatră.

De data asta râse și Violet din toată inima, și nu pot să-mi arăt aci bucuria pe care am simțit-o atunci.

Mi s-a părut, că răsul acela limpede și curat are să alunge din sufletul ei și cea din urmă umbră de tristețe.

La unu și jumătate, începă să plouă, și cum trăsurile nu erau tocmită decât dela biserică la gară, pornirăm numai decât, ca să nu ne-apuice furtuna. Nu mai trecurăm pe la hotelul Krass, așa că nu putui vedea, dacă umbra zărită de Steele eră tot acolo. Dealtfel, plouă așa de tare, încât, chiar dacă am fi trecut pe acolo, mi-ar fi fost foarte greu s-o pot deosebi. Biserica încă nu se deschisese, și fuserăm nevoiți să așteptăm în ploaie mai mult de cinci minute. Nici aici nu se ivi nimeni.

Când, în sfârșit, am putut în-genunchia alături de Violet, în întunerecul acela des al bisericii, mă tem că n-am mulțumit atunci lui Dumnezeu cu destulă smerenie, pentrucă

mi-a hărăzit cuvântul auzit în vis; mă tem, că în sufletul meu s-a strecurat atunci o adiere de trufie, gândindu-mă la îndelungata mea luptă, în care birui-sem prin stăruința și prin energia mea.

În timpul ăsta, Violet se rugă cu fața plecată în jos, și când se aprinseră luminile în altar, îmi spuse că ceruse, în rugăciunea ei, să mă poată face fericit.

Începă slujba cununiei. Înainte de-a răspunde pe nemțește la întrebarea preotului, răspunsei și, în italienește, și mi s-a părut că și de pe buzele Violetei a zburat un și, șoptit ușor, de-abia auzit. Eram de aci înainte una și aceeași ființă, legați laolaltă și prin iubirea față de scumpa și îndepărtata mea Italie. Auzirăm un duruit de trăsură oprindu-se la ușa bisericii, preotul ne zise: *gratilor, gratilor*, salutându-ne cu amândouă mâinile, dedei brațul soției mele și ieșirăm, o, doamne, atât de fericiți!

Bagajul Violetei eră dus mai dinainte la gară; când să ne suim însă în trăsură, băgă de seamă că-și uitase niște chei în odaia ei. Gara din Rüdeshheim, față de vila Steele, e tocmai în colțul dimpotrivă al orașului, iar biserica catolică se află cam la mijlocul drumului dintre una și alta. Vreme de pierdut nu mai eră, fiindcă mai aveam de făcut și expediția cuferelor. Paul se hotări să se ducă el până acasă în căutarea cheilor și să ne întâlnească după aceea în gară. Primirăm. În timpul ăsta, plouă mereu, de par'că turnă cu găleata.

Bagajele erau cam numeroase și împiegatul puțin cam somnoros, încât îmi trebuî multă bătae de cap până să le pot expedia. În vremece mă ocupam cu lucrul acesta, Violet și doamna Emma stăteau singure în sala de așteptare, pentrucă pe dl Bröhl îl trimisese acasă. Deodată auzii glasul lui Paul, care râdea cu doamnele și zuruia cheile. Alergă numai decât spre mine, laudân-

du-și în gură mare repeziciunea cu care fusese până acasă, iar când ajunsese lângă mine, îmi șopti încet:

„Ia seama și fi cu ochii în patru, fiindcă omul din Bingen este aici“.

Cea dintâi mișcare a mea fu să ies afară și să dau piept cu el. Mă prefăcuî apoi că vorbesc cu Paul despre buletinul pe care-l aveam în mână și-l întrebai dacă omul acela se află în gară.

„Nu — răspunse el — l-am văzut sunând la Hotelul Krass. A avut, pe semne, vreo bănuială și-a vrut să se încredințeze“. Răsuflai ca de-o ușurare. Nădăjdui, că cei dela hotel au zăbăvit până să-i deschidă, să-l înțeleagă și să-i răspundă la întrebările lui. Peste cinci minute avea să vină trenul, așa că nădăjduiam să plecăm înainte de-a veni el în gară și să-l facem prin urmare să ne piardă orice urmă.

Guvernul turcesc în fața primejdiei ce a amenințat pe locuitorii Turci din Rumelia în războiul actual, le-a dat acestora în Azia-mică pământuri și i-a colonizat în deosebite sate și orașe. În chipul nostru se vede un lagăr de pribegi turci așezați în Adabasor.

Din grozăviile războiului: O turcoaică mânăată de dragostea de mamă se aruncă înaintea cailor cavaleriei care fuge din lupta dela Lüle-Burgas, ca să-și mântue de sub copitele cailor copilășul din trăsura ce s-a răsturnat pe drumul stricat de ploaie.

„Ei, acum ne despărțim — îmi zise Steele. — Dacă-l întâlnesc pe drum, am să-l opresc“. Ne apropiară apoi de doamnele noastre. Paul își luă soția de braț:

„Ascultă — îi zise el — poatecă oamenii ăștia n'au să aibe ferocirea să găsiască un cupeu liber. Ar trebui, prin urmare, să le dăm 5 minute de prețioasă singurătate“.

Dna Steele își deschise gura, gata să protesteze; dar o strângere de braț plină de înțeles, a soțului său, o făcu numai decât să tacă. Nici ea și nici Violet nu puteau înțelege această idee neașteptată; noroc însă că Paul nu le mai dete timp de gândire. Abia putui să îmbrățișez pe acest prietin fără pereche și să-i spun un cuvânt de recunoștință, căci își târi soția după el și pieriră amândoi prin ploaia de afară.

Două minute în urmă, sosi și trenul dela Asmannhausen. Urcai pe Violet în cel dintâi cupeu pe care-l găsi deschis, deși se aflau într'insul doi domni. Violet șovăi puțin și-mi aruncă o privire întrebătoare. Trecurăm printre cei doi călători, cari stăteau la intrare și ne așazarăm în celălalt colț al cupeului. Deodată auzii pe cineva alergând și pe altcineva care strigă: „repede!“ O umbră

se ivi la ușa cupeului și vru să-și bage capu înăuntru ca și cum ar fi căutat pe cineva, tovarășii noștri însă îi ieșiră înainte numai decât, zicându-i:

„Nu mai e loc, nu mai e loc“.

Acela se întoarse îndărăt, conducătorii strigară din nou: — „repede, repede“ — clopoțelul sună de plecare și trenul porni încet mai departe.

Doamne, umbra aceea! Scăpase prin urmare din mâna lui Steele... Oare, s'o fi urcat în tren, sau nu?

Violet nu observase nimic. Își scoase pălăria și mănușile, și cum lumina din cupeu eră învelită în apă-rătoare, iar noi stăteam în umbră, ea-și răzimă capul de umărul meu și-și lăsă mâinile în mâinile mele. Și-le trase apoi încet, încet, zimbînd și cătând să vadă dacă nu cumva tovarășii noștri au băgat de seamă. Când trenul își iuțise mersul, îmi zise încet:

„Eu aud inima ei
Care bate, bate mereu,
Aud glasul ei zdrobit
Care-mi zice: „vino, vino,
Cedezi, vino, vino“.

Eu tăceam, îi sărutam părul încet, ușor, îndelung, îi sorbiam iubirea, gândul și întreaga ei făptură. Tre-cuseră poate douăzeci de minute, când trenul își încet-țini mersul și se opri în loc. Nu se auzi nici un glas și nu se deschise nici o ușa. Ne uitaram afară: ne aflam în câmpia pustie de pe țărmul Rinului întunecat și vâjiiitor, nu departe, cred, de Erlach. Unul dintre to-varășii noștri se trezi din somn și întrebă nu știu ce pe un conductor care trecea și din al cărui răspuns nu putui înțelege decât: „*fünf Minuten*“. Călătorul se culcă din nou.

Violet, care privise și ea dela fereastră, se răzimă din nou de mine și mă întrebă, dacă a doua zi, oprin-du-ne la Stuttgart, aveă să îmbrace aceleași haine, sau trebuia să-și pună rochia aceea albă de lână, cu căp-tușeala de catifea albă, pe care-o admirasem atât de mult. Eram gata să-i răspund, când iată că în pervazul ferestrei noastre se arătă un cap, stătut acolo o clipă și apoi dispărut.

Recunoscut pe omul din Bingen, și, fără să vreau, sării în sus, strângând puternic mâinile Violetei, care se întoarse numai decât. Acela dispăruse.

„Ce s'a întâmplat?“ — zise ea.

„Nimic — răspunsei.

„Nu, nu se poate, e ceva. Spune-mi, te rog, ce e?“

Văzuse pe fața mea o fulgerare de uimire și de mânie, și nu voia să mă creadă. Nu eram singuri și apoi nici nu putea să mă întrebe cu tăria și cu stăruința, cu care ar fi vrut să mă întrebe. Îmi strângea brațul și-mi repetă încet, în englezește: — Spune-mi, spune-mi, te rog.

„Îi spusei, că mi s'a părut că văd ceva mișcându-se în noapte, dar că n'a fost nimic.“

Violet tăcu; cu toate astea se uită la mine, ca și cum i-ar fi fost frică de ceva. Îi vorbi apoi despre rochia ei albă, pe care doriaș să o îmbrace a doua zi, și despre pălărioara ei de panama, cu bordurile întinse,

cu panglică de mătasă albă, care-o prindea de minune cu rochia aceea.

Nici un cuvânt și nici un zâmbet din partea ei; se uită numai la mine cu aceeași privire dela început.

Deodată, îmi cuprinse brațul cu amândouă mâinile și-mi șopti încet, cu aceeași privire îngrijorată în ochi: „Să nu mă înșeli niciodată, auzi?“

Cei doi călători din cupeul nostru dormiau; mă plecai atunci, și cu toată patima sufletului meu, îmi sărutai soția, care de astădată, nu pricepui înțelesul acesteia lungi sărutări, ei, înseninându-se la față, se întoarse spre mine zimbînd și se răzimă din nou pe umărul meu,

Un alt tren trecu repede pe lângă noi, iar al nostru se puse în mișcare. Într'un sfert de ceas ajunșeram la Biebrich, unde se face schimbul pentru Wiesbaden. Șimțiam că trebuie să întocmesc așa fel lucrurile, încât Violet să nu poată observa prezența aceluia om, și fiindcă de acum înainte eră peste putință să scăpăm de el, nu-mi rămânea altceva de făcut, decât să-l caut și să-i interzic de-a se mai ține după noi. Mă detei jos din tren, spunând soției mele că mă întorc numai decât.

Îl găsi în vagonul de alături, care eră plin cu lume. Mă recunoscu numai decât și sări în sus. Ne întrebaram în aceeași clipă: cu glas încet, dar hotărât, cam ce dorește anume dela mine și dela soția mea; el, cu un ton de sfidare și cu chipul desfigurat, de ce nu i-am făcut cinstea să-i răspund la scrisoarea lui.

Îi spusei, că nu i-am răspuns, fiindcă am socotit că orice răspuns ar fi de prisos, și totdeodată îl invitai să nu se mai ție după noi. El izbucni atunci în cuvinte de mânie și de amenințare, spunând că nu vrea să asculte de porunca nimănuia; eu îi făcui din nou aceeași invitație, în timp ce el țipă cu glas tare, că n'are de loc obicei să urmărească doamnele, dar că dorește o satisfacție din partea mea. Îi răspunsei că nu-mi este frică de el.

Conducătorii poftiau lumea să se urce în vagoane.

„Puteți să mergeți!“ — îmi zise el cu glas tare. — O să ne întâlnim iarăși cât de curând. Ceea ce voiam să vă spun între patru ochi, am să v'o spun acum în public, în fața morții d-voastră, în ziua și clipa când voi găsi eu de cuviință.

Îi întorsei spatele și mă suii în vagon. Cei doi călători se dedeseră jos; Violet eră singură și pricepui numai decât că auzise totul. Se uită la mine, răsufflând repede, cu chipul desfigurat, și fără să zică un cuvânt, se repezi în brațele mele, înconjurându-mi gâtul cu mâinile. Stătut jos, strângând la sânu-mi trupul ei tremurător și sărutând capul balai care stă culcat pe umărul meu. Însumi eu tremuram și gâfăiam, fără să pot înțelege încă ce lucru groaznic se petrecea în clipa aceea, prin tainica voință a lui D-zeu.

Strigam mereu: dragă, dragă! — dar nici un răspuns. Strânsoarea mânilor, din jurul gâtului meu, slăbiă din ce în ce mai mult, dar îmi eră peste putință să le descleștez. Mă sculai atunci, ca s'o așez pe canapea; capul i se lăsă moale dealungul brațului meu,

mânile îi rămăseră încheștate. Începui să strig, să chem în ajutor pe D-zeu, care singur putea să m'audă în huetul neîndurat al trenului. Înghenunchiai jos, o ridicai apoi în sus pe canapea, o acoperii cu sărutări și-o stropii cu lacrimi rugându-o să mă audă și să-mi răspundă, și ridicându-mi în fiecare clipă fața ca să cer ajutor. Brațele ei nemișcate încă mă țineau în strânsoarea lor; cu toate astea însă începea să mi se înfigă în suflet groaznicul gând cum că ea-i pe moarte, și mă siliam din răspuțeri să strig, să strig tare, să strig mereu, luptând zadarnic cu neîndurata sălbătăcie a trenului, pe care cercam să-l opresc, izbînd ca un nebun cu pumnii în gol. Și mânele ei stăteau încheștate; îi sărutam gura, îi sărutam ochii, părul, umerii, sânul. Draga mea Violet, poate că n'ai fi primit atâtea sărutări dela mine, dacă ai fi fost în viață! Dacă o sguduitură a trenului făcea să i se miște capul sau picioarele, radeam atunci printră suspinuri, cuprins de nădejde și de bucurie. Chipul ei însă devenia tot mai rece, tot mai solemn. Însfârșit, cu voea lui Dzeu, ajunserăm la Kastel. Înainte de-a se opri trenul, începui să strig ajutor. Cîteva persoane m'auziră.

„Un doctor!“ — esclamai eu, și mă dădui jos singur, ținînd în brațe corpul nemișcat al iubitei mele.

Îmi făcui loc prin mijlocul lumii, care repetă și ea: Un medic! Un medic! — O așezai pe-o canapea, în sala de așteptare de clasa întâi. Într'o clipă, sala fu năpădită de oameni curioși. Unul vru să mă încurajeze, spunându-mi că doamna are să-și revie; alții veniau numai să vadă și se îndepărtau tăcuți. Când se vesti sosirea doctorului, văzui pe doi domni săltînd din umeri. Doctorul intră, se apropie de Violet și-i cercetă fața cu luarea aminte; o liniște adîncă se făcu în sală. Eu mă uitam la el, ținîndu-mi răsufllarea. Ridică din sprîncene, fără să zică nimic; apoi, încercă să-i desfacă mâinile, care și acum erau tot împreunate, dar îl rugai, mai mult cu ochii, decît cu glasul, să nu se atingă de ele. Îi pipăi pulsul, și-i ascultă inima, cu aceeaș mute-nie adîncă. Ceru însfârșit o oglindă. Când i-o apropie de buze, nu mai avusei curajul să mă uit și-mi acoperii fața. Simții atunci că toți se apropiau în vîrfurile picioarelor; apoi, o tăcere adîncă, îndelungată; pe urmă, un zgomot ușor de pași care se îndepărtau, apoi iarăș tăcere. Simții atingerea unei mâni: deschisei ochii, dar nu vedeam nimic. Doctorul mă întrebă, dacă doamna e soția mea; când auzi că da, îmi zise numai atât!

„Sărmanul domn!“

Înghenunchiai lângă canapea, ridicai ușor scumpele mâni ale Violetei mele, le trecui în jurul gâtului meu, și rămăsei așa, în nemișcare.

S'a sfârșit, am zis, totul.

XLVII.

Draga mea Violet, tovarășă eternă, ai dreptate să mă privești așa, să mă privești cu ochiul neclintit, zîbindu-mi și desmierdându-mi părul cu mîna ta diafană: nu, n-am sfârșit, n-am spus încă totul. Trebuie

să mai spun, o! mult iubita mea Violet, cât ești tu de vie pentru mine și care este rodul contopirii noastre sufletești, de cînd ai plecat și te-ai făcut nevăzută.

Octombre e pe sfârșite, și scriu această din urmă pagină în micul ținut ascuns între munți, de unde se trage familia mea și unde în fiecare an, obișnuesc să-mi petrec, în deplină singurătate, o lună de viață simplă și contemplativă, cu care prietinii mei nu s-ar putea de loc împacă. Lumina blîndă a soarelui tomatnic, liniștea adîncă din miezul zilei și cîntecul clopotelor care-mi dezmierdă odată copilăria mea romantică, pătrund prin ferestrele deschise în această cameră, în care au dormit venerații mei părinți și pe care eu am ales-o să-mi fie camera mea nupțială, camera nupțială o morții.

Doamne, haina de nuntă a Violetei nu-i aici; prietinii mei Steele știu unde e; dar pălăria ei de drum, fermecătorul costum pe care l-a purtat în ultimele clipe, rochia aceea simplă, albă, pe care o avea la Rudesheim, cînd am strâns-o întăia oară în brațele mele, sunt aici toate atârinate în cuier; batista ei cu inițialele de soție, mănușile, ceasul, evantaiul de marochin, brățarele și inelele ei sunt aici, pe marmora scrinului, împreună cu panglica de mătășă neagră, în care simt și sărut încă mireazma caldă a gâtului ei. Pe pat, perna ei îi poartă inițiala și pe măsuta ei de noapte se află sonetele-i de predilecție ale lui Shakespeare, volumul *Imitazione* legat în fildeș, o lampă de bronz, dăruită ei de doamna Emma, un portret în miniatură al mamei sale, lucrat de tatăl ei și pe care-l purtă mereu la ea. Pe masa de scris, între hîrțile îmbalsamate cu miros de lăcrămioare, florile care-i erau ei mai dragi, se află o scrisoare a ei către domniile Iacob și Robert Yves din Nürimberg, începută la Rudesheim, dar nesfârșită. Am găsit-o în sacul ei de călătorie, împreună cu doi trandafiri din grădina Steele, din care păstrez numai pulberea lor, precum o păstrez și pe a celui alt trandafir, care și-a perdut parfumul

În sara aceea, în care a suferit atât de mult.

În aceeaș masă de scris, păstrez deasemeni versurile și amintirile pe care le-am scris pentru ea și din care n-am povestit aici decît o parte; versurile din Rudesheim și atâtea altele, din care nimeni nu va ceti nici un cuvînt.

Relievii prețioase, fără îndoială; dar mi-a rămas dela ea ceva cu mult mai prețios: mi-a rămas prezența ei. Nu e vorba aici de niscaiva manifestări spiritiste; eu nu sunt spiritist și n-am nevoie de nici o doctrină nouă, ca să pot crede în supraviețuirea sufletelor și în legăturile noastre tainice cu cele care au ieșit din viața aceasta muritoare; eu nu chem, prin urmare, și n-am de-aface cu umbrele; nu ascult și nici n-aud șoptirile tainice ale *nevăzutului*, nu am adecă legături mistice cu lumea umbrelor. Ceea ce am eu e mai prețios: e viața adevărată, e puterea. Eu îmi simt iubita nu numai prin credință, ci și printr'un simț adevărat și deosebit, deși intermitent; un simț care încă nu-și are

nume, dar care e, aş putea zice, miezul şi temelia simţurilor corporale nedesăvârşite şi care-mi dă licăriri de siguranţă.

Eu simt pe Violet, din când în când, în acel colţ al sufletului, de unde purced gândurile fără voinţa noastră, de unde ţâşnesc pornirile spre bine şi spre rău, spre nepăsare şi spre râvnă, spre veselie şi spre tristeţă. O simt întotdeauna în avânturile bune ale sufletului meu, şi câteodată chiar şi în unele gânduri ciudate cari îmi răsar în minte, fără să pot pricepe în ce chip lucrează ea la zămislirea lor. Ea trăeşte veşnic în conştiinţa mea, întocmai ca atunci când am scris:

In fiinţa-mi muritoare, trăeşte sufletu-ţi etern.

Judecăţii ei supun şi azi fiecare cuvânt, fiecare gând şi fiecare faptă a vieţii mele, şi nu se poate să mai fiu stăpănit de vreo îndoială, sau de vreo nedumerire, în ceea ce priveşte datoriile mele faţă de oameni, atât de grabnic şi de lămurit este statul ei, care întotdeauna poartă o pecete personală, deşi întrucâtva, puţin cam schimbată; vreau să spun că poartă pecetea ideilor sale, întipărirea dispreţului ei faţă de orice prejudiciu şi de orice consideraţie de ordin omenesc, şi nu mai păstrează nimic din unele lipsuri uşoare ale caracterului ei, care, fără îndoială, au rămas în mormânt, împreună cu rămăşiţele ei pământeşti, pentru că eu, care i-am cunoscut şi i-am iubit atâta vreme aceste mici scăderi ale ei, am acum simţământul cum că nu le-a avut niciodată.

De pildă, în timpul vieţii ei, i-a fost tare greu să ierte insultele care mi s'au adus şi criticile aspre care s-au făcut scrierilor mele. Acum însă nu mai este aşa, şi dacă citesc vreo insultă împotriva mea numai decât ea mă cheamă din lumea această pizmaşă şi mă ridică, prin iubirea ei, în lumea aceea senină şi liniştită, din care lipseşte trufia şi îngâmfarea. Atunci, şi ori de câte ori mă supun ei, conştiinţa noului bine pe care ea-l săvârşeşte în fiinţa mea, îmi pricinueşte o nesfârşită bucurie dumnezeiască, ştiind că prin asta ea primeşte negreşit o răsplată şi că fericirea şi gloria ei se măresc. E adevărat, că eu, păcătosul, calc de multeori peste hotărârea mea, de-a-mi cârmui viaţa aşa după cum mă sfătueşte Dzeu prin mijlocirea ei, pentru că slăbiciunile şi scăderile mele sunt numeroase şi închinările josnice ale firii mele nu s-au nimicit încă. Chiar şi întristările acelea sterpe, care pe vremuri mă năpădiau foarte adeseori, n-au pierit cu desăvârşire. În aceste clipe de abatere sufletească, eu pierd simţul tovarăşiei mele şi al lucrurilor divine, îndoiala mă înghiaţă şi mă copleşeşte, şi, folosindu-se de lipsa ei, gânduri nevrednice răsar; fără să vreau, în inima mea. Dacă voinţa mea împotrivoare şovăeşte şi cade învinsă, atunci un val năpraznic de durere se revarsă în mine, o durere care nu este numai a mea, şi iată că am din nou simţământul viu al prezenţei ei, precum şi cuvântul ei de iertare, care-i mai puţin grabnic şi mai puţin iertător, decât cel pe care mi-l dădea în timpul vieţii sale. Şi atunci mă cuprinde o amarnică

remuşcare, simţind că ea a suferit şi suferă din pricina mea; nu înţeleg însă, cum această suferinţă se poate împacă cu starea ei de fericire din preajma lui Dzeu. Numai el singur o poate şti. Dacă îmi reamintesc visul, în care pentru întâiaoară i-am auzit glasul ei, simt că ea m-a ridicat din prăpastie, dar că aş putea să cad din nou într'însa, şi în gândul ăsta e o adâncă durere şi o mare umilire, pe care eu le îmbrăţez, ca fiind singurele care pot duce pe drumul mântuirii.

Câteodată — şi asta-i cea mai dureroasă mărturisire a mea — când mă găsesc în preajma femeilor tinere şi frumoase, care ar putea poate să mă iubească, simt că mi se tulbură şi mi se răvăşeşte întreg sufletul şi mă cutremur la gândul c'aş putea fi necredincios Violetei. Sunt năpădit atunci de îndoeli grozave şi de neînchipuite zbuciumări sufleteşti, din care ţes înfrânt şi istovit, pentruca să mă odihnesc apoi în nădejdea-mi pătimaşă, cum că odată am să fiu descătuşat de lutul muritor al corpului meu.

Acum, nu-i mai aud niciodată, în vis, dulcele-i glas, iar pe ea o văd foarte rar. Când o visez, niciodată nu mi-apare că venim din lumea morţilor, ci întotdeauna mi se arată aşa cum eră în viaţă; şi foarte rar mă îmbrăţesează şi mă sărută ca o iubită. Ori de câteori am asemenea vise, mă trezesc, şi mă cuprinde o adâncă desnădejde, când văd că nu e, şi cu toate astea nu-mi vine să cred.

Da, da, şi cu asta trebuie să mă lupt, cu această nestinsă însetare după corpul ei. Sunt clipe, în care gândul unei viitoare transfigurări a corpului ei, ori cât de măreaţă ar fi această transfigurare, mă apasă şi mă chinuete amarnic.

Aş vrea, ca şi în viaţa viitoare, Violet să-şi aibe tot părul ei cel ondulat, tot ochii aceia ca unda mării, tot mâinile acelea albe, şi tot, ah! buzele ei cele atât de dulci. Aş vrea să aibe acelaş trup subţire pe care l-am strâns eu, şi cu braţele acelea care mi-au încins gâtul meu. Eu nu visez de loc măreţii cereşti: aş vrea să nu fie de loc mai frumoasă, de cât a fost aici pe pământ.

Dar ştiu bine, cât sunt de oarbe şi de zadarnice aceste dorinţe ale mele; cunosc neputinţa inimii şi a închipuirii omeneşti, când e vorba să plămăiească viitoarea strălucire a vieţii noastre; eu cred, că esenţa fiecărui corp rămâne aceeaş, şi în această credinţă îmi înăbuş simţurile mele şi mi le domolesc.

Asupra chestiunilor privitoare la artă, nu mai am acum niciodată cuvântul şi părerea ei. Când eram logodit, m-a întrebat dacă i-aş îngădui să stea alături de mine, în timp ce eu lucrez, şi mi-a făgăduit, cu un zimbet şi cu un accent neuitat, cum că ea are să tacă mereu şi că nici măcar n-o să mă priviască. Aşa şi face, într-adevăr. Poate că în clipa asta, ea mă priveşte, se uită la mine, dar tace.

Ea înţelege şi iubeşte tot ceea ce scriu, şi se bucură cu smerenie, ca şi atunci când se află în viaţă; şi dacă altora nu le plac scrierile mele, n-au decât s-o spună, să trâmbiţeze în toate părţile, să publice la ga-

zetă și să mă lase în pace, pentru că eu mă mulțumesc cu această răsplată care-mi vine de sus, cu această smerită bucurie a Violetei.

Lumea, pretina mea, nu-mi va terfeli niciodată, așa cum mi-a terfelit, — vă voi spune cum — gingășia tainei mele și sfințenia adăpostului meu. Zece ani s-au strecurat dela moartea Violetei și sunt încredințat că am îndeplinit, în sfârșit, dorința pe care mi-a împărtășit-o ea, când mergeam cu vaporul pe Rin, dela Bingen la Rüdeseheim. Mi-a spus atunci, că dacă s-ar întâmpla ca ea să moară pe neașteptate, nu va trebui să spun nimănui nimic, în Italia, asupra legăturii dintre noi. Nenorocirea s-a întâmplat și ea a fost cunoscută la Rüdeseheim, înainte ca soții Steele să fi trimis scrisorile de invitare, iar eu încă țineam la mine scrisorile care le făcusem rudeniilor și prietenilor mei mai apropiați și pe care trebuia să le pun la poșta din Stuttgart. În Italia, nu m-am destăinuit decât fratelui meu, dela care am avut făgăduința hotărâtă și solemnă, cum că va păstra totul în cea mai desăvârșită taină.

Dumniavoastră mi-ați povestit svonorile cari se răspândiseră asupra iubirilor mele, și le-am găsit foarte îndepărtate de adevăr. Povestirea de față eră foarte înaintată, când m-ați poftit la adunările dvoastră ceremonioase din timpul paresimilor. Am venit, dacă v-aduceți aminte, de trei ori, și ultima oară am avut o discuție destul de lungă cu frumoasa și mult curtenita doamnă * care, în sara aceea, părea că dorește foarte mult să aibe tovarășia mea. Găsindu-mă poate prea deosebit de ceilalți, mi-a zis: „Sau vă sunt antipatică, sau dvoastră ascundeți în inimă o taină mare“ și începui apoi să mă întrebe de colorarea părului și despre ochii iubitei mele, și dela câte sute de kilometri puteam s-o ador cu spiritualismul meu transeidental.

Răspunzându-i puțin cam ironic, doamna îmi șopti încet: „Luați bine seama, fiindcă eu știu ce se află în casa dvoastră din... nu-mi aduc aminte acum de nume, dar în sfârșit, acolo sus între munți“.

Cum putea ști acest lucru? Aici n-am nici un servitor și nu primesc nici un prieten. Răspunsei numai decât, deși cu inima rănită, că putea să vorbească cât de tare, fiindcă în casa mea nu se află nici un mister.

Atunci, v-ați apropiat dvoastră și ați zis:

„Ce conversație însuflețită!“

Nu mai decât însă interveni vechiul nostru prieten X, nevinovatul curtenitor al doamnei, care de un timp ne tot da târcoale prin prejor, foarte bănuelnic.

„Îmi închipui că discutați de vre-o carte“ — zise el.

— Tocmai, ați ghicit — răspunse tovarășia mea. —

Vorbiam despre o carte foarte interesantă, care nu s-a tipărit încă, și care va avea titlul: „Misterul Poetului“.

V-aduceți aminte? Mi-ați aruncat o privire plină de înțeles și ne-ați poftit să luăm ceaiul. Ne-am sculat și discuția a fost mântuită. După ce mi-am revenit din prima turburare, m-am încredințat, că dacă un curios profan a putut să pătrundă în lumea tainelor mele, el n-a putut totuși să deslege și enigma acestor taine. Cu toate acestea sunt foarte îndurerat, văzând că comoara mea este, în același timp, și-a altora.

Acum, am sfârșit într'adevăr. Vă închipuiți dvoastră, că în *Cartea închisă*, cum obișnuiți să-mi ziceți, să se aile asemenea pagini, și credeți că a avut dreptate lumea să le bănuiască? Nu iau eu oare parte la viața obștească, nu lucrez, nu mă bucur oare de frumusețea lucrurilor, nu sunt înrăurit de partea tragică, precum și de partea comică a firii omenești, nu sunt aproape

veșnic senin și câteodată și vesel? Nu, nu. Lumea poate foarte bine să-mi scotociască prin odăi, dar nu va putea niciodată să-mi citiască înlăuntru inimii mele.

Mă uit la ceas; orele cinci dimineța! Scriu aici de ieri sara dela unsprezece și capul mi-e îngreuiat de somn și plin de năluciri și de umbre. Cu toate acestea, sunt mulțumit că-am isprăvit acum, fiindcă zorile sunt aproape și lampa mea începe să-și stingă lumina. Semn bun, nu'i așa?

Adio, buna mea prietină!

— Sfârșit. —

Cântec trist

*Plâng florile'n glastră,
Razele de soare...*

Plânge maica noastră

Și privește'n zare...

I-a plecat feciorul

Dus în lumea toată...

Plânge-al nostru tată

Căruntit de vreme

Și în slovă veche

Dorul și-l așterne...

Norii plâng întruna,

Că în zi de toamnă...

Vânt pribeag îmi poartă

Dorul către mamă,

Și mi-l cerne-n suflet,

Că pe-un vânt de moarte!

Către zări senine,

Gându-o să mă poarte,

Către zări albastre,

Plaiurile noastre!..

Am primit o carte,

Scrisă'n slovă veche.

Mă cuprinde dorul

Dor, fără pereche...

Am primit o carte,

Slovă tremurată,

Și mă frânge dorul,

Dorul dela tată...

Dor purtat de vânturi,

Și bătut de gânduri!..

Dorul dela mamă,

E o zi de toamnă,

Clipe mohorâte!..

Dorul dela tată

E o zi — 'norată

Când se scutur norii.

— Dor bătut de gânduri,

Și purtat de vânturi,

Floare blestemată,

Du-te'n lumea toată!..

G. VLĂDESCU-ALBEȘTI

FLORI DE-O ZI

Abonenților noștri.

Cu numărul acesta revista noastră împlinește al doilea an de existență și abonamentele achitate până acum expiră. Rugăm pe onorații noștri abonenți să ne dea prețiosul sprijin și pe mai departe și să binevoiască a ne trimite de cu vreme abonamentele pe anul viitor. Condițiile de abonament și favorurile speciale pe care revista noastră le face abonenților săi dela anul-nou încolo, sunt anunțate pe pagina a doua a coperții și rugăm stăruitor pe toți cititorii noștri să binevoiască a ceti acele rânduri, cari singure sunt îndrumătoare pentru toate cele privitoare la abonarea revistei.

Abonenții noștri, cari voiesc să lege revista, dacă doresc scoarțe pentru ea, le pot comandă dela administrație pentru suma de cor. 2:20. Prețul scoarțelor să se trimită deodată cu abonamentul pe anul viitor, căci scoarțele se vor comandă numai în număr restrâns și numai pentru aceia, cari trimit prețul lor până în 15 Februarie 1913.

— Ne permitem totodată a rugă pe acei abonenți ai noștri, cari mai au ceva restanță pe anul acesta, să binevoiască a o achita și pe aceea odată cu reînnoirea abonamentului.

O comemorare tristă...

De vre-o trei-patru luni încoace prin revistele streine, mai ales germane, aproape în fiecare număr apar niște ilustrații interesante, reprezentând cea mai dureroasă pagină din viața unui om, care a învins odată toată puterea omenească, ce i s-a pus împotriva. Sunt ilustrații, ce reprezintă scenele înfiorătoare din războiul marelui Napoleon cu Rusia, în 1812. Germanii și Rușii au ținut să comemoreze nenorocitul războiului al celui mai de seamă geniu militar, care s-a născut vreodată, și au ținut să nu amintească nimic din o viață de ostaș, decât lupta fără de noroc, în care puterea lui a fost înfrântă și armata sa nimicită. Simțesc așa ca o durere ascunsă în su-

flet, când văd, că și acum după un veac, cei cari sub puterea lui militară au fost înfrânți, tot mai nutresc împotriva lui o ură tănuită încă. Firea omenească pe semne nu poate niciodată iertă, că cineva o supune și-i calcă în picioare cea mai aleasă parte: mândria. Și mândria germană a fost umilită în fața lui Napoleon, a fost așa de mult umilită, că neamul acesta de moralisti oricât s-ar crede de ridicat peste păcatele semenilor săi, tot nu poate să ierte unui om o biruință, în care el a fost bătut. Nu poate să-i ierte și pentru asta iubilează alături de Ruși și aduce în revistele sale pagini triste de ilustrații, reprezentând scene înfiorătoare cu o oștire care trece pestre cadavre râul Berezina și zecimată și ruinată se rentoarce pe drumuri pustii, presărate cu soldați căzuți în marginea șanțului, în frunte cu eroul învelit în blăni și trist și desnađăduit. O comemorare tristă, un iubileu amar, în care nu se glorifică o viață de erou, nu se glorifică luptele pline de vitejie, ci se iubilează o înfrângere, care nici măcar n-a fost secerată de putere omenească, ci de o putere cu mult mai mare și mai puternică, de puterea aceea a naturii, în fața căreia ne plecăm cu toții smeriți capul și ne dăm bătăuți...

Ce măreț, ce viteaz, ce sublim îmi pare mie Napoleon din comemorarea aceasta tristă a revistelor germane! În inchipuirea mea, figura lui crește ca o fantomă, îl văd par'că ca pe un arhanghel al războaielor, care aleargă și muncește, se bate și învinge, ridică și umilește. La un gest al lui tronurile se surpă și se înalță, țări uriașe se reduc la simple provincii tributare, iar mici provincii se ridică la state înfloritoare. Mâna lui conduce tot, lucrează înfrigurat, conștiu parcă de aceea, că anii de glorie îi sunt hărăziți așa de scurți. O forță universală, capabilă a conduce o lume, o forță care croește epocă și hotărăște soarta, un semizău, care și înfrânt e temut și e puternic...

Pe un astfel de om nu-l poți reduce prin comemorări triste și amintiri dureroase de ceasuri fără

de noroc. Nu-l poți reduce și din gloria lui nu poți șterge nici cea mai spălăcită rază, care-i înconjoară fruntea. Războiul lui Napoleon cu Rusia a fost fatal, a fost poate o greșală a marelui viteaz, n-a fost însă la nici un caz un moment, pe care să-l folosești spre micșorarea lui.

Comemorarea tristă a revistelor germane, samănă de data aceasta așa de mult cu fabula leului bolnav, căruia îi dă o copită și măgarul oropsit.

S. B.

Un neam pierdut.

Mi-aduc aminte de un articol publicat în această revistă, în care ni se descriă locul de oroare, care este de fapt Venus, dulcea și scântietoarea planetă, pe care o vedem așa de frumoasă în serile limpezi de vară și care nu este în realitate decât o mlaștină infernală, locuită de balauri monstruoși și de reptile înfiorătoare. Mă gândesc la Venus, fiindcă am cetit zilele acestea un studiu scris de un călător și sociolog francez, care a vizitat India, a observat moravurile și starea economică și socială a populației acestei țări.

India! Ce nume feeric și evocator de străluciri misterioase, de palate ca din basme, de oameni bronzați și viteji, de elefanți albi sclipind de purpură și de pietre prețioase, plimbând rajahi în mantale albe sub clarul albastru de lună. Câte romane, câte descrieri cu subiecte indiene n-am cetit în tinerețe, și din fiecare slovă se desprindeau parcă tezaure fabuloase și grote fermecate. Și ce departe de aceste inchipiri romantice este adevărata Indie, cu populațiunea ei mizerabilă și înapoiată, așa cum ni-o descrie astăzi scriitorul francez!

El se ocupă mai ales de îmbucătățirea societății indiene, de sistemul castelor care predomină în această țară. Influența civilizației moderne n-a avut încă rezultatul de a dezuni aceste caste. Așa zișii paria sunt numai ei în număr de peste 50 de milioane. De origini deosebite, dar de condiție analogă, ei trăiesc departe de castele „pure“. Inter-

